

GRZESZNA OBLUBIENICA BOGA (Księga Ozeasza)

Tło historyczne działalności proroka Ozeasza

Do tzw. wielkich proroków zaliczamy księgi: Izajasza, Jeremiasza, Ezechiela, a od czasów „Septuaginty” również Daniela. Natomiast, zgodnie z greckim i bazującymi na nim kanonami, grupa pozostałych pism prorockich należy do tzw. „Dwunastu proroków”. Trzeba jeszcze pamiętać o różnicach w kanonie, jakie zachodzą między „Biblią hebrajską”, a jej greckim przekładem „Septuagintą”, jeśli chodzi o księgi prorockie. Najważniejsza to ta, że księga Daniela nie jest uznawana przez Żydów za pismo prorockie w odróżnieniu od „Septuaginty”. To ważna uwaga, gdy mówimy o „wielkich prorokach”. Jeżeli chodzi o tzw. „Dwunastu proroków” (mniejszych), to pewne różnice, jakie zachodzą między hebrajskim a greckim kanonem, dotyczą układu poszczególnych ksiąg. Księga Ozeasza, zgodnie z żydowskim i greckim układem pism biblijnych, otwiera zbiór „proroków mniejszych”, będąc w nim najobszerniejszym pismem. Ozeasz swoją misję prorocką realizował w Królestwie Północnym (Izraelu), bo jest już dawno po rozpadzie monarchii Dawidowej (po śmierci Salomona w 931 r. przed Chr.), pod koniec rządów Jeroboama II (783-743 r. przed Chr.), a zakończył jakiś czas przed upadkiem Samarii (722 -721 r. przed Chr.), stolicy tej krainy. Okres niemalże trzydziestu lat działalności tego proroka to dramatyczne czasy naznaczone agresywną polityką władców asyryjskich wobec Izraela (Królestwo Północne), którzy pod koniec VIII stulecia przed Chr. dokonywali licznych zniszczeń izraelskich miast, rabując dobytek ich mieszkańców, a także deportując ludność z obszarów Galilei i Samarii na tereny własnego imperium (Mezopotamia). Jakby mało było problemów zewnętrznych, to kolejni władcy Królestwa Północnego (Izraela) toczyli wewnętrzną walkę o władzę, podczas której jedna dynastia zastępowała drugą na drodze politycznych mordów lub wzniesienia rewolt. Wywoływane przez Asyrię konflikty oraz brak stabilności politycznej w Izraelu powodowały zamęt i sprzyjały szerzeniu się różnego rodzaju patologii w sferze religii i moralności. Codzienne życie Izraelitów w czasach Ozeasza można scharakteryzować jako jedno pasmo niewierności przymierzu zawartemu z Bogiem, a także lekceważenie wypływających z niego obowiązków, które wziął na siebie naród Bożego wybrania, po wyzwoleniu z Egiptu. Szczególnym złem była niewierność przywódców politycznych i religijnych, na których spadła odpowiedzialność za słabość państwa i upadek obyczajów w narodzie. W tych okolicznościach prorok Ozeasz nauczał, że grzeszna oblubienica, jaką jest Izrael, może wrócić do swojego Boga, ponieważ jego miłosierdzie jest większe niż grzech.

Ozeasz wzywa naród izraelski do powrotu do Boga

Dla lepszego zrozumienia przesłania głoszonego przez proroka trzeba prześledzić jego życie osobiste. Początkowe rozdziały Księgi Ozeasza (Oz 1-3) opisują dramatyczne sytuacje z małżeńskiego życia proroka, których interpretacja jest ciągle przedmiotem biblijnej debaty. Pozostawiając na boku kwestię zgodności przedstawionych w księdze wydarzeń z faktami historycznymi, będziemy przede wszystkim szukać uniwersalnego sensu tych relacji. Prawdopodobnie Ozeasz poślubił Gomer (córkę Diblaima – Oz 1,3), kobietę, którą obdarzył wielką miłością i szacunkiem, chociaż jej przeszłość naznaczona była grzechami cudzołóstwa. Mimo jego wielkoduszości Gomer nie zerwała z dotychczasowym życiem i okazała się bezwstydną i niewierną małżonką. W pierwszej chwili prorok chciał ją oddalić (Oz 2,4), jednak okazało się, że wciąż ją kocha i nie chce zerwać z nią na zawsze, lecz pragnie jej pomóc naprawić swój błąd. Aby to uczynić, Ozeasz zapłacił za nią okup (Oz 3,2) i wyznaczył czas próby, który miał być początkiem jej nowego życia (Oz 3,3). Księga nie mówi, jaki był ostateczny wynik jego starań, ponieważ ważniejsza jest to, że Ozeasz, dzięki osobistym doświadczeniom, ujrzał, czym jest bezgraniczna miłość Boga, szukającego grzesznej oblubienicy, jaką jest Izrael. Boski Oblubieniec pragnie jej przebaczyć, jeśli tylko wiarołomna małżonka wróci do Niego skruszona. A zatem bolesne doświadczenia niewierności żony pozwoliły prorokowi zobaczyć we własnym małżeństwie obraz dramatycznych losów przymierza Boga z ludem Jego wybrania. Ozeasz ukazywał więc Boga ze swoim ludem jako przymierze małżeńskie, którego istotą jest miłość do Izraela Bóg, zawierając z nim przymierze, zobowiązuje się do wierności. Chociaż w sytuacji zdrady ze strony Narodu Wybranego, zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym, było możliwe jego opuszczenie, to jednak prawo ustępuje miejsca głębokiej miłości Boga, która jest potężniejsza niż grzech. Ozeasz przedstawia małżeńską relację Boga do Izraela w serii wzruszających obrazów, odsłaniając przy okazji przymioty Bożej miłości, która łączy w sobie delikatne uczucia matki oraz dobroć pochylającego się nad swoim dzieckiem ojca (Oz 11,1-4).

Ciągła niewierność narodu izraelskiego

Dramatyczne losy małżeństwa proroka z nierządnicą Gomer, a także imiona trojga dzieci pochodzących z tego związku. Imię pierwszego syna, hebr. Jizreel, zapowiadało rozproszenie Izraelitów i tym samym upadek Królestwa Północnego (Oz 1,4); imię córki, hebr. Lo-Ruchama, czyli „Niedoznająca miłosierdzia” obwieszczało, że Izrael, nie myśląc o nawróceniu, zamiast Bożego miłosierdzia spotka się z wymagającą sprawiedliwością (Oz 1,6); imię drugiego syna, hebr. Lo-Ammi, oznajmia koniec przymierza między Bogiem a Narodem Wybranym (Oz 1,9), wyraźnie symbolizowały niewierność wszystkich warstw społecznych Izraela, uwidaczniającą się na gruncie religijnym, społecznym i politycznym. Ozeasz piętnował grzechy przede wszystkim przywódców politycznych i religijnych, gdyż popełniane przez nich zło i lekceważenie Bożego przymierza przyczyniało się do degeneracji całego narodu. Prorok atakował monarchię królestwa Północnego, potępiając krwawe zbrodnie, jakich dopuszczano się w walce o władzę, a także bezmyślność polityki, szukającej skutecznych gwarancji w ryzykownych przymierzach. Izrael nie stał się ludem Bożym przez wypełnianie przykazań, ale dlatego, że został wybrany i odkupiony przez Boga. To był prawdziwy powód otrzymania Bożego prawa, którego istotą jest uznanie swojego Odkupiciela za jedyne Pana. Ozeasz za upadek religijny społeczeństwa obwiniał zwłaszcza kapłanów, którzy nie dość, że sami nie żyli tą prawdą, to jeszcze zaniedbywali obowiązek nauczania o tym całego narodu. Konsekwencją przekraczania Bożych przykazań było szerzenie się niesprawiedliwości społecznej (katalog grzechów – Oz 4,2), zwłaszcza grzechów przeciw bliźniemu, które szczególnie obrażają miłość Boga. Co gorsza, upadek w dziedzinie moralnej łączy się z praktykowaniem bałwochwalczych kultów pogańskich, zwłaszcza Baala i Asztarty, które pociągnęły za sobą wykroczenia w sferze seksualnej. Ozeasz tą wielką niewierność grzesznej oblubienicy Boga, jaką jest Izrael, nazywał cudzołóstwem i zdradą żarliwej miłości Bożej.

Orędzie nadziei dla grzesznego narodu

Już samo imię Ozeasz, co oznacza „(Boże) Zbaw!”, jest wołaniem do Boga o zbawienie, gdyż tylko On może ocalić człowieka. Ogrom popełnionych grzechów miał swoje konsekwencje: trwającego w postawie niewierności Izraela spotka surowa kara w postaci kolejnych najazdów i deportacji asyryjskich. Chociaż prorok Ozeasz miał głęboką świadomość moralnego stanu Narodu Wybranego, który na skutek popełnianego zła stał się „jak chory człowiek” (Oz 5,13), to jednak wierzył, że miłość Boga i Jego miłosierdzie są potężniejsze niż wszelkie grzechy Izraela. Prorok zakomunikował nam niesłychanie ważną rzecz. W sytuacji zdrady i niewierności Narodu Wybranego Bóg ukazuje swoją świętość, która oznacza, że jest on zupełnie Inny od wszystkiego, co istnieje, dlatego zachowuje się wbrew ludzkiej logice okazując miłosierdzie i zawierając powtórnie małżeństwo z Izraelem. Zwróci się On do niego z miłością: „Ludem moim jesteś”, a Izrael odpowie: „Mój Boże!” (Oz 2,25). Oto fundament nadziei na Boże ocalenie grzesznego Izraela, które przekazał Ozeasz, nauczając o miłosiernej miłości Boga. Prorok wzywał Izraelitów do nawrócenia, czyli szukania jedynej gwarancji zbawienia w Bogu, który ocala. Powrót do Boga wymaga jedynie uznania swoich win i prośby o przebaczenie i miłosierdzie. Nowy Testament, korzystając z bogactwa przesłania Ozeasza, przedstawia nam Boskiego Oblubieńca, Jezusa Chrystusa, który bezgranicznie ukochał swoją Oblubienicę, Kościół.